

МЕТОДОЛОГІЯ проведення антикорупційної експертизи проєктів нормативно-правових актів органів місцевого самоврядування Інституту законодавчих ідей

Розділ I. Загальні положення

Дану методологію розроблено з метою створення умов для ефективної реалізації функції із виявлення в проєктах нормативно-правових актів органів місцевого самоврядування (далі за текстом - ОМС) положень, які самостійно чи у поєднанні з іншими нормами можуть сприяти вчиненню корупційних правопорушень або правопорушень, пов'язаних з корупцією.

Методологія застосовується для проведення антикорупційної експертизи наступних видів нормативно-правових актів ОМС:

- проєктів рішень відповідних сільських, селищних, міських, районних та обласних рад;
- проєктів рішень виконавчих органів відповідних сільських, селищних, міських, районних та обласних рад.

Методологія не передбачає проведення антикорупційної експертизи не нормативних актів ОМС, які передбачають конкретні приписи, звернені до окремого суб'єкта чи юридичної особи, застосовуються одноразово і після реалізації вичерпують свою дію.

(Пункт 4 Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Харківської міської ради щодо офіційного тлумачення положень частини другої статті 19, статті 144 Конституції України, статті 25, частини чотирнадцятої статті 46, частин першої, десятої статті 59 Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні" (справа про скасування актів органів місцевого самоврядування)).

Антикорупційній експертизі підлягають нормативно-правові акти ОМС, які приймаються в рамках реалізації виключної компетенції сільських, селищних, міських, районних, обласних рад (статті 26, 43 Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні") або врегульовують суспільні відносини у наступних сферах публічного управління:

- соціально-економічного і культурного розвитку, планування;
- бюджету, фінансів і цін;
- управління комунальною власністю;
- житлово-комунального господарства, побутового, торговельного

- обслуговування, громадського харчування, транспорту і зв'язку;
- будівництва;
 - освіти, охорони здоров'я, культури, молодіжної політики, фізкультури і спорту;
 - регулювання земельних відносин та охорони навколишнього природного середовища;
 - соціального захисту населення;
 - реєстрації місця проживання фізичних осіб;
 - забезпечення законності, правопорядку, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян;
 - надання безоплатної первинної правової допомоги;
 - організація надання адміністративних послуг населенню.

Метою здійснення громадської антикорупційної експертизи проєктів нормативно-правових актів ОМС є не тільки виявлення корупціогенних факторів, але й сприяння розвитку управлінської моделі місцевого самоврядування на принципах, проголошених в додатку 1 Валенсійської декларації, ухваленій Комітетом міністрів Ради Європи на 1022 засіданні 26 березня 2006 року.

Правовою основою розробки даної методології є Європейська хартія місцевого самоврядування, яка ратифікована законом України від 15 липня 1997 року № 452/97-ВР, Конституція України, Закони України "Про запобігання корупції", "Про місцеве самоврядування в Україні", "Про доступ до публічної інформації", "Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності".

1. Цією методологією визначено:

- типові корупціогенні фактори, які містяться у проєктах ОМС та сприяють виникненню корупційних ризиків, а також способи їх виявлення та усунення або мінімізації;
- основні засади проведення громадської антикорупційної експертизи громадською організацією «Інститут законодавчих ідей».

2. У цій методології наведені нижче терміни вживаються у такому значенні:

- 1) антикорупційна експертиза проєкта нормативно – правового акта (далі - експертиза) - діяльність із виявлення у проєктах корупціогенних факторів;
- 2) дискримінація – ситуація, за якої особа та/або група осіб за їх ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, віку, інвалідності, етнічного та соціального походження, громадянства, сімейного та майнового стану, місця проживання, мовними або іншими ознаками, які були, є та можуть бути дійсними або припущеними (далі - певні ознаки), зазнає обмеження у визнанні, реалізації або користуванні правами і свободами в будь-якій формі, встановленій Законом України "Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні", крім випадків, коли таке обмеження має правомірну, об'єктивно обґрунтовану мету, способи досягнення якої є належними та необхідними;
- 3) експерт – особа, яка проводить громадську антикорупційну експертизу;
- 4) індикатор корупційного фактора - ознака, яка дозволяє виявити наявність корупціогенного фактора у нормах проєкта нормативно – правового акта;
- 5) корупційні ризики - правові, організаційні та інші чинники, які можуть сприяти вчиненню корупційних правопорушень або правопорушень, пов'язаних з корупцією;
- 6) корупціогенний фактор - здатність норми або сукупності норм

самостійно чи у взаємодії з іншими нормами сприяти виникненню корупційних ризиків;

- 7) корупція, корупційне правопорушення, правопорушення пов'язане з корупцією, конфлікт інтересів - вживаються у значенні, наведеному в Законі України "Про запобігання корупції"
- 8) легітимна мета – запровадження обмежень прав і свобод людини, яке здійснюється на підставі закону і є необхідним у демократичному суспільстві відповідно до частини 2 статті 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, яка ратифікована Законом України від 17 липня 1997 року № 475/97-ВР;
- 9) нормативно-правовий акт органу місцевого самоврядування - акт, який встановлює, змінює чи припиняє норми права, мають локальний характер, розраховані на широке коло осіб та застосовуються неодноразово;
- 10) нормопроектувальна техніка - система правил і прийомів підготовки проектів актів, що забезпечує максимально повну і точну відповідність форми нормативних положень їх змісту, простоту викладу та доступність для розуміння, вичерпне охоплення питань, що належать до предмета правового регулювання актів;
- 11) органи місцевого самоврядування - це представницькі органи місцевого самоврядування (виборні органи (рада), які складається з депутатів і відповідно до закону наділяється правом представляти інтереси територіальної громади і приймати від її імені рішення) та виконавчі органи рад (органи, які створюються сільськими, селищними, міськими, районними в містах (у разі їх створення) радами для здійснення виконавчих функцій і повноважень місцевого самоврядування у межах, визначених цим та іншими законами;
- 12) публічні процедури – порядок здійснення будь-яких владних управлінських функцій органами місцевого самоврядування у відносинах із фізичними та юридичними особами приватного права;
- 13) публічне управління - це здійснення управлінсько-владних повноважень на місцевому рівні, яке реалізується органами місцевого самоврядування у спосіб, на підставах та у порядку, встановленими Конституцією України і законами;
- 14) сервіси ОМС - дозволи, погодження, послуги, та будь-яка інша інформація, яка надається органами місцевого самоврядування фізичним та юридичним особам, в тому числі за допомогою електронних засобів;
- 15) суб'єкт владних повноважень - орган державної влади (у тому числі без статусу юридичної особи), орган місцевого самоврядування, їх посадова чи службова особа, інший суб'єкт при здійсненні ним публічно-владних управлінських функцій на підставі законодавства, у тому числі при виконанні делегованих повноважень або наданні адміністративних послуг;
- 16) суб'єкт правозастосування - суб'єкти владних повноважень та підприємства, установи і організації, які не мають ознак суб'єкта владних повноважень, однак перебувають у сфері управління ОМС та здійснюють функції, які визначені в їх статутах, затверджені рішенням міської ради.

Усі інші терміни, які вживаються в цій Методології, та стосуються питання організації і діяльності ОМС вживаються в значеннях, які передбачені чинним законодавством

України.

Розділ II. Процедура проведення експертизи

Резюме: У цьому розділі детально описано етапи, які виконує аналітик, для того, щоб зробити висновки про невідповідність конкретного проєкта рішення вимогам законодавства у сфері запобігання корупції. Або ж описати зауваження до цього проєкта рішення, які хоча прямо й не порушують такі вимоги, проте їх існування значно ускладнює можливість прочитання, розуміння та користування таким проєктом рішення. Аналітик при здійсненні цих етапів також має врахувати і позиції зацікавлених сторін (громадськості тощо), що допомагає також зрозуміти їх ставлення до проєкта рішення. За наслідками проходження всіх етапів експертизи аналітик складає висновок, в якому обов'язково зазначає не тільки виявлені порушення закону або зауваження, але й ті варіанти, що дозволяють розробникові проєкта їх усунути.

1. Експерт при проведенні антикорупційної експертизи:

- детально аналізує проєкт нормативно-правового акту;
- ознайомлюється із супровідними документами до проєкту та іншими пов'язаними із ним документами;
- аналізує пропозиції, рекомендації та висновки профільних постійних комісій міської ради та виконавчих органів;
- вивчає обґрунтування та необхідність (мету і доцільність) прийняття проєкта;
- аналізує чинне законодавство, яке регламентує питання, яке пропонується врегулювати проєктом;
- ознайомлюється із думками експертного середовища;
- за необхідності звертається до зацікавлених сторін (стейкхолдерів);
- формує висновок.

У випадку, якщо вказана інформація офіційно не оприлюднена, експерт може надіслати запит до ОМС для її отримання.

2. За результатами проведення антикорупційної експертизи експерт складає висновок.

3. Висновок повинен містити:

- 1) назву та реєстраційний номер проєкта (за наявності), дату його публікації, ініціатора (за наявності) та назву постійної депутатської комісії, яка має повноваження його попереднього розгляду (за наявності);
- 2) опис проєкта, в якому відображається його короткий зміст;
- 3) перелік виявлених корупціогенних факторів;
- 4) конкретне положення проєкта, у якому було виявлено корупціогенний фактор та спосіб його закріплення ;
- 5) пояснення та розкриття змісту кожного корупціогенного фактору із посиланням на відповідний пункт цієї Методології;
- 6) позиції зацікавлених сторін (стейкхолдерів) (за необхідності);
- 7) інші зауваження до проєкта (за наявності);
- 8) коротку інформаційну довідку (за необхідності);
- 9) чек-лист виявлених корупціогенних факторів.

4. У разі виявлення корупціогенних факторів, що не визначені цією методологією, експерт вказує на них, обов'язково обґрунтовуючи чим саме те чи інше положення проєкту сприяє виникненню корупційних ризиків.

5. У разі відсутності корупціогенних факторів, про це вказується у висновку, а проєкт визнається таким, що не містить корупціогенних факторів.

6. Висновки за результатами проведення антикорупційної експертизи оприлюднюються на офіційному веб-сайті аналітичного центру «Інститут законодавчих ідей» та надсилаються засобами електронного поштового зв'язку до відповідної міської ради.

Розділ III.

Корупціогенні фактори та способи їх виявлення. Усунення корупціогенних факторів, особливості їх виявлення у певних сферах публічного управління.

Резюме:

1. У цьому розділі описано типові корупціогенні фактори (їх індикатори та способи усунення), які є найпоширенішими у процесі проведення антикорупційної експертизи. Їх перелік не є вичерпним та може варіюватись залежно від сфери регулювання суспільних відносин нормативно – правовим актом.

Цією методологією визначаються типові корупціогенні фактори, зокрема:

- 1) **корупціогенні фактори, які вказують на неправильне визначення повноважень суб'єктів правозастосування, до яких належать:**
 - а) надмірні дискреційні повноваження;
 - б) дублювання повноважень;
 - в) регулювання питань місцевого значення актами неналежного суб'єкта нормотворення;
 - г) необґрунтоване делегування повноважень;
 - д) відсутність чи недосконалість процедури вирішення конфлікту інтересів;
 - г) необґрунтоване регулювання питань місцевого значення;
 - е) нечітке визначення завдань, форм та відповідальності владного суб'єкта.
- 2) **корупціогенні фактори, які вказують на недоліки публічних процедур, до яких належать:**
 - а) нечітка регламентація прав, обов'язків та відповідальності юридичних та фізичних осіб під час здійснення публічних процедур;
 - б) створення надмірних обтяжень чи штучних перешкод для отримувачів адміністративних послуг або сервісів ОМС;
 - в) дискримінація або надання необґрунтованих привілеїв (фаворитизм) при здійсненні публічних процедур.
- 3) **корупціогенні фактори у сфері регулювання внутрішньої діяльності ОМС, до яких належать:**
 - а) недотримання принципу прозорості та відкритості у діяльності суб'єкта правозастосування;
 - б) відсутність чи недоліки процедур добору (конкурсу) на керівні посади у відповідному суб'єкті правозастосування;
 - в) недоліки регулювання підстав і процедури звільнення з керівних посад для відповідного суб'єкта правозастосування.
- 4) **корупціогенними факторами у сфері регулювання бюджетних правовідносин крім вищезазначених є:**
 - а) недотримання порядку формування місцевого бюджету;
 - б) ігнорування (неефективне використання) механізмів публічних процедур під час бюджетного процесу;
 - в) закладення в проєкт рішення про місцевий бюджет статті витрат на функції, не властиві ОМС, та/або об'єкти, які не перебувають у власності територіальної громади;
 - г) ігнорування (неефективне використання) механізмів внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту при розпорядженні бюджетними

коштами.

5) інші корупціогенні фактори, до яких належать:

- а) юридична колізія;
- б) прогалина;
- в) необґрунтоване використання оціночних понять;
- г) недотримання інших правил нормопроектувальної техніки.

Розділ IV.

Неправильне визначення повноважень суб'єктів правозастосування

1. Надмірні дискреційні повноваження

1.1. Дискреційні повноваження слід вважати надмірними у випадках:

- їх встановлення без юридично значущої мети;
- у разі закріплення повноваження без чіткої регламентації їх реалізації, що сприяє виникненню корупційних ризиків;
- їх встановлення без юридичної гарантії щодо протидії свавіллю та зловживанню повноваженнями.

Не вважаються корупціогенним фактором **надмірні** дискреційні повноваження ОМС, якщо вони прямо встановлені нормативно – правовими актами вищої юридичної сили, що регулюються суспільні відносини в певній сфері.

1.2. Індикаторами цього корупціогенного фактора є:

- 1) встановлення певної кількості можливих варіантів поведінки без чітких критеріїв вибору одного з них, що допускає довільний вибір суб'єктом правозастосування варіанту своєї поведінки;
- 2) встановлення відкритого переліку повноважень шляхом вживання конструкцій, на кшталт, «інші повноваження встановлені законом», «визначені законом повноваження», «виконує повноваження, необхідні для реалізації його функцій» тощо;
- 3) відсутність чіткої регламентації порядку здійснення повноважень, зокрема вичерпного переліку або чітко визначених підстав прийняття чи відмови у прийнятті того чи іншого рішення, процесуальної форми прийняття рішення, строків прийняття рішення, що дозволяє суб'єкту правозастосування діяти на власний розсуд тощо;
- 4) неможливість зі змісту норми встановити випадки можливого перевищення меж розсуду за відсутності відповідальності за таке перевищення;
- 5) відсутність контролю за здійсненням повноважень та/або відповідальності за можливі зловживання під час їх здійснення (зокрема, уникнення контролю та/або відповідальності шляхом незастосування відповідних норм нормативно-правового акта вищої юридичної сили);
- 6) недоцільність встановлення дискреційних повноважень
- 7) у зв'язку з наданою можливістю нормативно-правовими актами вищої юридичної сили для їх чіткого унормування та регламентації.

1.3. Способи усунення або мінімізації корупціогенного фактора:

- 1) встановлення одного можливого варіанту поведінки або декількох допустимих варіантів поведінки із чіткими критеріями для вибору одного з них;
- 2) здійснення чіткої регламентації необхідних положень шляхом встановлення

- форм, строків, підстав прийняття чи відмови у прийнятті владних рішень;
- 3) обґрунтування мети встановлення дискреційних повноважень, шляхом відображення у проекті нормативно-правового акту необхідності, доцільності та підстав надання уповноваженому органу чи особі можливості діяти на власний розсуд і обґрунтування найбільшої ефективності від такого рішення;
 - 4) виключення положень, якими встановлюються дискреційні повноваження.
 - 5) надання механізмів контролю іншому суб'єкту під час здійснення суб'єктом правозастосування дискреційних повноважень.

2. Дублювання повноважень

2.1. Дублювання повноважень слід вважати корупціогенним фактором, у разі наділення суб'єкта правозастосування повноваженнями, якими вже наділені інші суб'єкти, що може викликати неоднозначність у порядку здійснення таких повноважень та невизначеність стосовно суб'єкта здійснення такого повноваження.

2.2. Індикаторами цього корупціогенного фактора є:

- 1) наявність положень проекту, які явно чи приховано наділяють різних суб'єктів правозастосування однаковими за змістом повноваженнями;
- 2) встановлення повноважень, якими вже наділені суб'єкти правозастосування відповідно до інших нормативно-правових актів та актів ОМС.

2.3. Способи усунення або мінімізації корупціогенного фактора:

- 1) закріплення повноважень за одним суб'єктом правозастосування;
- 2) внесення відповідних змін до інших актів ОМС з метою закріплення можливості здійснення повноважень за конкретним суб'єктом.

3. Регулювання питань місцевого значення актами неналежного суб'єкта нормотворення.

3.1. Регулювання питань місцевого значення актами неналежного суб'єкта нормотворення слід вважати корупціогенним фактором у разі, коли проект акту планується до прийняття суб'єктом, який не уповноважений на врегулювання певних правовідносин та/або коли у проекті врегульовані питання, які мають регулюватися винятково законом та/або коли існує невизначеність щодо допоміжного правового регулювання.

3.2. Індикаторами цього корупціогенного фактора є:

- 1) відсутність у проекті загальних положень щодо правового статусу учасників суспільних відносин, які є предметом регулювання (якщо це не встановлено чинними нормативно-правовими актами та актах ОМС);
- 2) відсутність вказівок на необхідність розробки/приведення у відповідність інших актів ОМС, що перебувають у сфері регулювання цього проекту, якщо такі зміни/приведення у відповідність необхідні;
- 3) регулювання нормативно-правовими актами ОМС питань, які підлягають визначенню винятково законами, згідно зі ст. 92 Конституції України, а також Законами України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності», «Про адміністративні послуги» та «Про ліцензування видів господарської діяльності»;
- 4) прийняття міським головою та/або виконавчим комітетом міської ради

нормативно-правових актів щодо регулювання питань, які віднесені до власних (виключних) повноважень міської ради відповідно до норм статті 26 Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні”;

- 5) прийняття міською радою рішень щодо регулювання питань, які віднесені до компетенції міського голови та/або виконавчого комітету міської ради відповідно до норм Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні”.

3.3. Способи усунення або мінімізації корупціогенного фактора:

- 1) визначення у законопроекті статусу учасників суспільних відносин, які є предметом регулювання цього законопроекту (якщо це не встановлено у чинних законах та актах ОМС);
- 2) визначення суб'єктів, які відповідальні за розробку допоміжних нормативно-правових актів та/або суб'єктів, відповідальних за приведення нормативно-правових актів ОМС у відповідність до цього проекту;
- 3) встановлення чіткого переліку допоміжних нормативно-правових актів, які мають бути розроблені на підставі даного проекту та/або строки розробки цих допоміжних нормативно-правових актів;
- 4) передбачення необхідності розробки/приведення у відповідність нормативно-правових актів, що перебувають у сфері регулювання цього проекту, якщо такі зміни/приведення у відповідність необхідні;
- 5) відмова від врегулювання у проекті положень, які підлягають визначенню виключно законами, згідно зі ст. 92 Конституції України, а також Законами України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності», «Про адміністративні послуги» та «Про ліцензування видів господарської діяльності»;
- 6) відмова від прийняття міською радою та/або міським головою та/або виконавчим комітетом міської ради нормативно-правових актів, які не відносяться до їх компетенції відповідно до норм Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні”;
- 7) вжиття уповноваженими посадовими особами та органами ОМС механізму щодо зупинення і скасування нормативно-правових актів відповідно до вимог статті 59 Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні” (у випадку прийняття такого нормативно-правового акту і набрання ним чинності).

4. Необгрунтоване делегування повноважень

4.1. Необгрунтоване делегування повноважень слід вважати корупціогенним фактором у разі, коли таке делегування сприяє виникненню корупційних ризиків та/або попри відсутній ефективний механізм контролю за здійсненням делегованих повноважень, а також необгрунтованого делегування повноважень, які можуть бути виконані суб'єктом їх делегування.

4.2. Індикаторами цього корупціогенного фактора є:

- 1) делегування повноважень супроводжується зниженням рівня можливого контролю за виконанням таких повноважень;
- 2) практична неможливість виконання делегованих повноважень без передачі відповідних матеріальних, фінансових та інших ресурсів, необхідних для їх здійснення;
- 3) не виправдане делегування повноважень ОМС суб'єктам приватного права або суб'єктами права комунальної власності для яких здійснення таких повноважень є невластивним;

- 4) не виправдане делегування повноважень міської ради міському голові та/або виконавчому комітету міської ради (або навпаки) за наявності реальної можливості виконувати такі повноваження самостійно.

4.3. Способи усунення або мінімізації корупціогенного фактора:

- 1) відмова від делегування повноважень або передбачення норм, якими забезпечується рівень контролю за виконанням делегованих повноважень, який не є нижчим від того рівня, який мав місце до делегування відповідних повноважень;
- 2) відмова від делегування повноважень або передбачення у проєкті передачі суб'єкту виконання делегованих повноважень відповідних матеріальних, фінансових та інших ресурсів, необхідних для їх здійснення;
- 3) відмова від делегування повноважень ОМС суб'єктам приватного права, для яких здійснення таких повноважень є невласивим;
- 4) відмова від делегування повноважень міської ради міському голові та/або виконавчому комітету міської ради та/або за наявності реальної можливості виконувати такі повноваження самостійно.

5. Відсутність чи недосконалість процедури вирішення конфлікту інтересів.

5.1. Конфлікт інтересів слід вважати корупціогенним фактором у разі, коли у нормах проєкта, який регулюватиме суспільні відносини, в існуванні котрих існує потенційна можливість виникнення потенційного чи реального конфлікту інтересів, відсутні чи неналежним чином регламентовані процедури запобігання та врегулювання даного конфлікту інтересів всупереч нормам і процедурам, встановленим Законом України "Про запобігання корупції".

5.2. Індикаторами цього корупціогенного фактора є:

- 1) наявність норм в проєкті нормативно-правового акту ОМС, що викликають підвищений ризик виникнення конфлікту інтересів за відсутності чітких правил поведінки та алгоритму дій щодо врегулювання реального чи потенційного конфлікту інтересів;
- 2) відсутність або недостатня регламентованість в проєкті нормативно-правового акту ОМС оцінки дій чи рішень, прийнятих в умовах конфлікту інтересів, наслідків вчинення таких дій чи рішень.

5.3. Способи усунення корупціогенного фактора:

- 1) передбачення положень, які б дозволяли належним чином врегулювати конфлікт інтересів;
- 2) встановлення положень, які регламентують оцінку та наслідки дій чи рішень, прийнятих в умовах конфлікту інтересів;
- 3) виключення норм, що можуть сприяти виникненню конфлікту інтересів.

6. Необгрунтоване нормативно-правове регулювання питань місцевого значення.

6.1 Необгрунтоване нормативно-правове регулювання є корупціогенним фактором у разі, коли проєктом пропонується врегулювати питання місцевого значення, які не доцільно регулювати нормами права, або їх слід впорядкувати на рівні суб'єктів управління чи інституцій громадянського суспільства, якщо таке регулювання сприяє виникненню корупційних ризиків.

6.2. Індикаторами цього корупціогенного фактора є:

- 1) запровадження регулювання питань місцевого значення, які не регулюються нормами права, у разі відсутності об'єктивних підстав для такого регулювання;
- 2) регулювання проектом питань, які вже врегульовані або повинні бути врегульовані існуючими суб'єктами управління чи інституціями громадянського суспільства (саморегульованими організаціями);

6.3. Способи усунення або мінімізації корупціогенного фактора:

- 1) виключення норм, якими запроваджується регулювання питань місцевого значення, котрі не доцільно регулювати;
- 2) визначення у положеннях проекту необхідності регулювання суспільних відносин на рівні інститутів громадянського суспільства (саморегульованих організацій);
- 3) виключення норм проекту, якими регулюються суспільні відносини, що повинні регулюватися на рівні інститутів громадянського суспільства (саморегульованих організацій).

7. Нечітке визначення завдань, форм та відповідальності владного суб'єкта

7.1 Нечітке визначення завдань, форм та відповідальності владного суб'єкта є корупціогенним фактором у разі, коли проектом нормативно-правового акту ОМС пропонується врегулювати питання діяльності відповідного суб'єкта правозастосування та його посадових осіб створюючи умови, за яких посадові особи можуть діяти виходячи за межі встановлених повноважень, довільний обирати форми діяльності на виконання встановлених завдань тощо.

7.2. Індикаторами цього корупціогенного фактора є:

- 1) невизначеність змісту службової діяльності та обов'язків відповідального суб'єкта в проекті нормативно-правового акту ОМС;
- 2) неможливість встановлення в проекті нормативно-правового акту ОМС конкретної відповідальної особи за визначені у акті форми діяльності (управлінських рішень).

7.3. Способи усунення або мінімізації корупціогенного фактора:

- 1) чітке визначення змісту службової діяльності та обов'язків відповідального суб'єкта відповідного органу місцевого самоврядування в проекті нормативно-правового акту ОМС;
- 2) встановлення в проекті нормативно-правового акту ОМС конкретної відповідальної особи за визначені у акті форми діяльності (управлінських рішень).

Розділ V. Недоліки публічних процедур

1. Нечітка регламентація прав, обов'язків та відповідальності фізичних та юридичних осіб приватного права під час здійснення публічних процедур.

1.1 Нечітка регламентація прав, обов'язків та відповідальності фізичних та юридичних осіб приватного права під час здійснення публічних процедур є корупціогенним фактором, у разі їх закріплення з порушенням принципу юридичної визначеності, що

сприяє виникненню корупційних ризиків.

1.2. Індикаторами цього корупціогенного фактора є:

- 1) відсутність реального механізму реалізації права;
- 2) відсутність реальної можливості здійснення впливу фізичної особи або юридичної особи приватного права на хід публічної процедури, зокрема відсутність або недосконалість реалізації права бути вислуханим, надавати матеріали, інформацію, докази, оскаржувати рішення тощо;
- 3) безпідставне покладення обов'язків на фізичних осіб або юридичних осіб приватного права;
- 4) нечітке формулювання обов'язку фізичної особи або юридичної особи приватного права;
- 5) закріплення обов'язку, який об'єктивно неможливо виконати;
- 6) нечітке формулювання умов, за яких здійснюється обмеження прав (втручання у права) або таке обмеження (втручання у права) з нелегітимною метою;
- 7) відсутність розумного часового проміжку між офіційним оприлюдненням прийнятого проекту і набранням чинності, який дасть можливість адаптуватися до запропонованих змін;

1.3 Способи усунення корупціогенного фактора:

- 1) встановлення механізмів та процедур, за яких можлива реальна реалізація передбаченого права;
- 2) передбачення норм, якими надається реальна можливість впливати на хід публічної процедури;
- 3) виключення норм, якими на фізичних чи юридичних осіб приватного права безпідставно покладаються додаткові обов'язки, або встановлення обов'язків, які об'єктивно неможливо виконати;
- 4) встановлення чіткої регламентації обов'язків, які покладаються на х фізичних осіб або юридичних осіб приватного права;
- 5) визначення чітких умов, за яких може бути здійснене обмеження прав (втручання у права) та дотримання легітимної мети такого обмеження (втручання у права);
- 6) встановлення розумного часового проміжку між офіційним оприлюдненням закону і набранням ним чинності, із дотриманням принципу передбачуваності законодавчих змін.

2. Створення надмірних обтяжень чи штучних перешкод для отримувачів адміністративних послуг або сервісів ОМС

2.1 Створення надмірних обтяжень чи штучних перешкод для отримувачів адміністративних послуг або сервісів ОМС є корупціогенним фактором у разі, коли такі обтяження чи перешкоди в проекті нормативно-правового акту ОМС сприяють виникненню корупційних ризиків.

2.2. Індикаторами цього корупціогенного фактора є:

- 1) врегулювання нормативно-правовим актом ОМС порядку надання адміністративних послуг або сервісів ОМС у спосіб, що обтяжує отримання таких адміністративних послуг або сервісів ОМС для фізичних чи юридичних осіб (індикатор застосовується за умови, якщо норма проекту не є прямим порушенням законодавства);

- 2) відсутність можливості подачі та отримання необхідних документів у електронній формі, як альтернативного способу взаємодії між отримувачем та надавачем адміністративної послуги чи сервісу ОМС (за умови, що законодавством не врегульовано подачу документів виключно в паперовій формі);
- 3) встановлення проектом нормативно-правового акту ОМС необхідності отримання супутніх платних послуг при отриманні адміністративної послуги чи сервісу ОМС;
- 4) необхідність подання інформації, до якої надавач адміністративної послуги чи сервісу ОМС має доступ, зокрема даних, що містяться у реєстрах, кадастрах та інформаційних системах чи електронних базах даних (за умови, коли законодавством не встановлено обов'язкової подачі документу);
- 5) запровадження правил і процедур, які вимагають невиправданих витрат ресурсів та часу отримувачів під час надання сервісів ОМС;
- 6) запровадження правил і процедур, внаслідок яких збільшується кількість безпосередніх контактів між надавачем та отримувачем сервісів ОМС;
- 7) запровадження правил і процедур, яких неможливо дотримуватися внаслідок об'єктивно існуючих обставин;
- 8) поділ одного сервісу ОМС на декілька платних послуг;
- 9) орієнтація не на надання сервісів ОМС отримувачам, а на формальне дотримання процедури (формалізм, завищення формальних вимог);
- 10) встановлення невичерпного переліку документів та/або вимог до документів, необхідних для отримання сервісу ОМС;
- 11) відсутність чи обмеження права на оскарження рішень суб'єкта надання сервісу ОМС;
- 12) не визначення граничного строку надання сервісу ОМС.

2.3. Способи усунення корупціогенного фактора:

- 1) передбачення можливості подачі та отримання необхідних документів у електронній формі, як альтернативного способу взаємодії між отримувачем та надавачем адміністративної послуги чи сервісу ОМС;
- 2) вилучення норм, якими отримувач адміністративної послуги чи сервісу ОМС фактично зобов'язаний отримувати супутні платні послуги;
- 3) вилучення норм, якими завищуються формальні вимоги до отримувачів сервісів ОМС;
- 4) вилучення норм, якими передбачена необхідність подання інформації, до якої надавач адміністративної послуги чи сервісу ОМС має доступ, зокрема даних, що містяться у реєстрах, кадастрах та інформаційних системах чи електронних базах даних;
- 5) максимально можливе спрощення правил і процедур задля оптимізації затрат ресурсів та часу, які витрачаються з метою отримання адміністративної послуги чи сервісу ОМС;
- 6) зміна правил і процедур з метою мінімізації там, де це можливо, безпосереднього контакту між отримувачем та надавачем сервісу ОМС;
- 7) перегляд правил та процедур, яких неможливо дотримуватися внаслідок об'єктивно існуючих обставин та виключення їх із положень законопроекту;
- 8) виключення норм, якими один сервіс ОМС надається як декілька платних послуг;
- 9) вилучення норм, якими завищуються формальні вимоги до отримувачів сервісів ОМС;

- 10) передбачення у нормах чіткого переліку документів, необхідного для отримання сервісів ОМС;
- 11) передбачення права на ефективне оскарження рішення суб'єкта надання сервісу ОМС;
- 12) визначення граничного строку надання сервісу ОМС.

3. Дискримінація або надання необґрунтованих привілеїв (фаворитизм)

3.1. Дискримінація або надання необґрунтованих привілеїв (фаворитизм) є корупціогенним фактором у разі встановлення правил, процедур, вимог, виду та міри відповідальності, які ставлять у менш вигідне/більш вигідне становище певних осіб (груп осіб, категорій осіб) порівняно з іншими особами (групами осіб, категоріями осіб) без обґрунтування необхідності встановлення таких правил, процедур та норм.

3.2. Індикаторами цього корупціогенного фактора є:

- 1) надання проєктом нормативно-правового акту ОМС привілеїв, пільг, заступництва певним особам (групам осіб, категоріям осіб) без належних на те підстав;
- 2) створення проєктом нормативно-правового акту ОМС без належного обґрунтування умов, які ставлять певних осіб (груп осіб, категорій осіб) у завідомо гірше правове становище, порівняно з іншими особами (групами осіб, категоріями осіб).

3.3. Способи усунення або мінімізації корупціогенного фактора:

- 1) виключення норм, якими встановлюються привілеї, пільги, передбачається заступництво певним особам (групам осіб, категоріям осіб) без належних на те підстав;
- 2) виключення із проєкту норм, які ставлять певних осіб (груп осіб, категорій осіб) у завідомо гірше правове становище, порівняно з іншими особами (групами осіб, категоріями осіб) без обґрунтування.

Розділ VI. Корупціогенні фактори у сфері регулювання внутрішньої діяльності органів місцевого самоврядування

1. Недотримання принципу прозорості та відкритості у діяльності суб'єкта правозастосування

1.1. Недотримання принципу прозорості та відкритості у діяльності суб'єкта правозастосування є зменшення рівня прозорості діяльності відповідного органу є корупціогенним фактором у випадках:

- необґрунтованого зменшення проєктом нормативно-правового акту ОМС рівня доступу громадян до публічної інформації, яка знаходиться у розпорядженні цих органів;
- закритість інформації, яка знаходиться у розпорядженні ОМС та становить суспільний інтерес або може знизити корупційні ризики внаслідок її опублікування;
- необґрунтованого запровадження обмежень для участі громадян у діяльності відповідного органу;

- нерозгляд рекомендацій, висновків та пропозицій під час розробки проєктів нормативно-правових актів.

1.2. Індикаторами цих корупціогенних факторів є:

- 1) встановлення проєктом нормативно-правового акту ОМС обмежень доступу до публічної інформації, яка знаходиться у розпорядженні відповідного органу, без належного обґрунтування та/або з порушенням норм Закону України “Про доступ до публічної інформації”
- 2) встановлення проєктом нормативно-правового акту ОМС періоду, у який запити на доступ до публічної інформації не розглядаються, або розглядаються у строки більші, ніж передбачено Законом України “Про доступ до публічної інформації”, без належного обґрунтування;
- 3) обмеження проєктом нормативно-правового акту ОМС обсягу публічної інформації, яка підлягає обов’язковому опублікуванню та знаходиться у розпорядженні відповідного органу;
- 4) зменшення проєктом нормативно-правового акту ОМС періодичності та/або обсягу звітування відповідним суб’єктом правозастосування перед громадськістю;
- 5) зниження проєктом нормативно-правового акту ОМС, порівняно з передбаченим у чинному законодавстві, ступеня безпосередньої участі громадян у діяльності відповідного суб’єкта правозастосування без належного обґрунтування;
- 6) звуження проєктом нормативно-правового акту ОМС ступеня впливу на діяльність відповідного суб’єкта правозастосування з боку громадських рад (рад громадського контролю, громадських дорадчих, консультативних органів громадськості тощо);
- 7) відсутність розгляду ОМС рекомендацій, висновків та пропозицій, якщо такі надійшли від фізичних, юридичних осіб та інших інститутів громадянського суспільства;
- 8) процедури, що запроваджуються проєктом нормативно-правового акту ОМС прямо чи опосередковано передбачають створення наборів інформації, що становить суспільний інтерес або може знизити корупційні ризики внаслідок її опублікування інформації, але її оприлюднення проєктом нормативно-правового акту не передбачається.

1.3. Способами усунення або мінімізації корупціогенних факторів є:

- 1) виключення норм, якими передбачається обмеження доступу до публічної інформації, яка знаходиться у розпорядженні відповідного суб’єкта правозастосування;
- 2) виключення норм, якими встановлюється період, у який запити на доступ до публічної інформації не розглядаються, або розглядаються у строки більші, ніж передбачено Законом України “Про доступ до публічної інформації”;
- 3) виключення норм, якими обмежується обсяг публічної інформації, яка підлягає обов’язковому опублікуванню та знаходиться у розпорядженні відповідного суб’єкта правозастосування;
- 4) виключення норм, якими зменшується періодичність та/або обсяг звітування відповідним суб’єктом правозастосування перед громадськістю;
- 5) виключення норм, якими запроваджуються обмеження для участі та впливу громадян, громадських рад у діяльності відповідного суб’єкта правозастосування, порівняно з чинним законодавством;

- б) встановлення обов'язку суб'єкта правозастосування оприлюднювати набори інформації, що становить суспільний інтерес або може знизити корупційні ризики внаслідок її опублікування інформації.

2. Відсутність чи недоліки процедур добору (конкурсу) на керівні посади у відповідному суб'єкті правозастосування

2.1. Відсутність чи недоліки процедур добору (конкурсу) на керівні посади у відповідному суб'єкті правозастосування у проекті нормативно-правового акту ОМС є корупціогенним фактором у разі відсутності таких процедур, а також якщо добір можливо провести у недоброчесний спосіб, окрім випадків, коли такі процедури регламентовані нормативно-правовими актами вищої юридичної сили.

2.2. Індикаторами цього корупціогенного фактора є:

- 1) відсутність процедури добору (конкурсу) на керівні посади у відповідному суб'єкті правозастосування у разі, коли її запровадження є необхідним;
- 2) відсутність вичерпного переліку вимог до кандидатів на зайняття керівних посад у відповідному суб'єкті правозастосування, відсутність чіткого переліку документів та їх форми, які повинні надати кандидати для участі у доборі (конкурсі) на зайняття керівної посади;
- 3) встановлення неоднакових процедур добору (конкурсу) кандидатів на зайняття керівних посад у відповідному суб'єкті правозастосування під час проведення одного і того ж конкурсу;
- 4) встановлення об'єктивно не достатніх строків для подання документів кандидатами для участі у доборі (конкурсі) на зайняття керівних посад у відповідному суб'єкті правозастосування;
- 5) закріплення можливості передбачення додаткових умов та/або етапів для кандидатів, які беруть участь у доборі (конкурсі) на зайняття керівних посад у відповідному суб'єкті правозастосування;
- б) зменшення рівня впливу на процедуру добору (конкурсу) з боку громадськості (рад громадського контролю, громадських дорадчих, консультативних органів громадськості тощо).

2.3. Способи усунення або мінімізації корупціогенного фактора:

- 1) визначення процедури добору (конкурсу) на вакантні посади у відповідному суб'єкті правозастосування за об'єктивної можливості її проведення;
- 2) визначення у проекті чіткого переліку вимог до кандидатів, та чіткого переліку документів, які мають надати кандидати для участі у доборі (конкурсі) на зайняття вакантних посад у відповідному суб'єкті правозастосування;
- 3) уніфікація процедур добору (конкурсу) кандидатів на зайняття вакантних посад у відповідному суб'єкті правозастосування;
- 4) передбачення розумних строків подання документів кандидатами для участі у доборі (конкурсі) на зайняття вакантних посад у відповідному суб'єкті правозастосування;
- 5) усунення норм, які передбачають додаткові умов та/або етапи для кандидатів, які беруть участь у доборі (конкурсі) на зайняття вакантних посад у відповідному суб'єкті правозастосування;
- б) розроблення положень, які дозволяють громадськості там, де це можливо, брати участь у процедурі добору (конкурсі) з можливістю впливати на його результати.

3. Недоліки регулювання підстав і процедури звільнення з керівних посад у відповідному суб'єкті правозастосування

3.1. Недоліки регулювання підстав та/або процедури звільнення з керівних посад у відповідному суб'єкті правозастосування в проєкті нормативно-правового акту ОМС є корупціогенним фактором у разі, якщо особу можна звільнити у довільному порядку, окрім якщо такі підстави та/або передбачені нормативно-правовими актами вищої юридичної сили.

3.2. Індикаторами цього корупціогенного фактора є:

- 1) відсутність у проєкті вичерпного переліку підстав звільнення особи з керівної посади;
- 2) відсутність та/або недоліки положень, які визначають порядок проведення службового (внутрішнього) розслідування перед прийняттям рішення про звільнення особи з керівної посади внаслідок вчинення дисциплінарного проступку, окрім випадку, коли таке регулювання здійснюється нормативно-правовими актами вищої юридичної сили;
- 3) відсутність у проєкті положень, які передбачають підстави відсторонення особи, щодо якої проводиться службове (внутрішнє) розслідування, від виконання обов'язків;
- 4) положеннями проєкта, який передбачає оцінювання виконання посадовою особою своїх обов'язків, результати якого можуть стати підставою звільнення цієї особи з посади, не визначено критеріїв, методології та процедури такого оцінювання, окрім випадку коли така неврегульованість має місце в нормативно-правових актах вищої юридичної сили;
- 5) звуження в проєкті акта передбачених законом гарантій незалежності керівників суб'єктів правозастосування.

3.3. Способи усунення або мінімізації корупціогенного фактора:

- 1) передбачення вичерпного переліку підстав звільнення особи у проєкті, якщо такі не врегульовані нормативно-правовими актами вищої юридичної сили;
- 2) визначення у проєкті положень, які визначають порядок проведення службового (внутрішнього) розслідування перед прийняттям рішення про звільнення особи з керівної посади внаслідок вчинення дисциплінарного проступку у випадку, якщо такі положення не врегульовані нормативно-правовими актами вищої юридичної сили;
- 3) передбачення підстав відсторонення особи, щодо якої проводиться службове (внутрішнє) розслідування, від виконання обов'язків у випадку, якщо такі підстави не передбачені нормативно-правовими актами вищої юридичної сили;
- 4) визначення у проєкті критеріїв, методології та процедури оцінювання виконання посадовою особою своїх обов'язків, якщо такі питання не врегульовані нормативно-правовими актами вищої юридичної сили;
- 5) усунення з проєкта норм, якими звужуються законодавчо встановлені гарантії незалежності для керівників суб'єктів правозастосування.

Розділ VII.

Корупціогенні фактори у сфері регулювання бюджетних правовідносин

У сфері регулювання бюджетних правовідносин корупціогенними факторами можуть бути ті, які через порушення процедур прийняття рішень у цій сфері, зменшення рівня залучення громадянського суспільства до процесу формування місцевого бюджету, а також інші порушення бюджетного законодавства та потенційно можуть призвести до вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень.

1. Недотримання порядку формування місцевого бюджету

1.1. Недотримання порядку формування місцевого бюджету є корупціогенним фактом у випадку якщо таке недотримання потенційно може призвести до вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень.

1.2. Індикаторами недотримання порядку формування місцевого бюджету можуть бути наступні:

- 1) нерозгляд місцевої ради проєкту прогнозу місцевого бюджету в строки, які передбачені бюджетним законодавством;
- 2) порушення місцевою радою строків розгляду та прийняття прогнозу місцевого бюджету в строки, які передбачені бюджетним законодавством;
- 3) відхилення показників прогнозу місцевого бюджету від показників, визначених на відповідні бюджетні періоди прогнозом місцевого бюджету, схваленим у попередньому бюджетному періоді, з підстав, які не передбачені бюджетним законодавством;
- 4) відсутність схвалення проєкту рішення про місцевий бюджет виконавчим комітетом міської ради до винесення його на розгляд сесії;
- 5) невідповідність проєкту рішення міської ради про місцевий бюджет вимогам, які до нього встановлені бюджетним законодавством;
- 6) порушення строків затвердження місцевого бюджету, що передбачені бюджетним законодавством, за відсутності обґрунтування об'єктивних чинників, що цьому сприяли;
- 7) нерозгляд висновків внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту виконання місцевого бюджету при його формуванні на наступний бюджетний рік (у випадку їх наявності);
- 8) внесення змін до місцевого бюджету за відсутності належного обґрунтування (зокрема, бюджетних запитів головних розпорядників бюджетних коштів; доцільності спрямування бюджетних коштів на певні заходи тощо).

1.3. Способи усунення або мінімізації недотримання порядку формування місцевого бюджету:

- 1) наведення в проєкті рішення прогнозу місцевого бюджету об'єктивних обставин, які сприяли порушенню строків, встановлених бюджетним законодавством;
- 2) обґрунтування об'єктивних обставин, які унеможливили розгляд та прийняття прогнозу місцевого бюджету в строки, передбачені бюджетним законодавством;
- 3) приведення у відповідність показників прогнозу місцевого бюджету до показників, визначених на відповідні бюджетні періоди прогнозом місцевого бюджету, схваленим у попередньому бюджетному періоді або наведення підстав такого відхилення, які передбачені бюджетним законодавством;
- 4) внесення проєкту рішення про місцевий бюджет на розгляд виконавчого комітету міської ради до розгляду сесією;
- 5) обґрунтування об'єктивних обставин, які унеможливили прийняття місцевого

- бюджету в строки, які визначені бюджетним законодавством;
- 6) врахування висновків внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту виконання місцевого бюджету при його формуванні на наступний бюджетний рік;
 - 7) належне обґрунтування необхідності внесення змін до місцевого бюджету.

2. Ігнорування (неефективне використання) механізмів публічних процедур під час бюджетного процесу.

2.1. Ігнорування (неефективне використання) механізмів публічних процедур під час бюджетного процесу є корупціогенним фактором у випадку невикористання наданих законом можливостей щодо обговорення з мешканцями територіальної громади проєкту місцевого бюджету, зокрема, його витратної частини, що потенційно може призвести до вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення.

2.2. Індикаторами цього корупціогенного фактора є наступні:

- 1) обмеження впливу інститутів громадянського суспільства на формування місцевого бюджету, зокрема, щодо його витратної частини;
- 2) невикористання посадовими особами механізмів прямої демократії (громадські слухання, електронні консультації, збори за місцем проживання тощо) з метою обговорення напрямків витратної частини проєкту місцевого бюджету;
- 3) необґрунтований нерозгляд пропозицій, рекомендацій або інших звернень громадськості при формуванні проєктів у сфері бюджетних правовідносин (у разі надходження);
- 4) неоприлюднення в установлені законом строки проєктів рішень в бюджетній сфері або порушення таких строків.

2.3. Способи усунення або мінімізації корупціогенного фактора:

- 1) надання інститутам громадянського суспільства дієвих механізмів впливу при формуванні проєктів рішень, які стосуються місцевого бюджету;
- 2) активне використання посадовими особами механізмів прямої демократії з метою обговорення витратної частини проєкту місцевого бюджету;
- 3) розгляд пропозицій, рекомендацій або інших звернень громадськості при формуванні проєктів у сфері бюджетних правовідносин або надання обґрунтування їх неврахування;
- 4) оприлюднення проєктів рішень у бюджетній сфері з наданням розумного строку для їх обговорення громадськістю.

4. Закладення в проєкт рішення про місцевий бюджет статті витрат на функції, не властиві ОМС, та/або об'єкти, які не перебувають у власності територіальної громади

4.1. Цей фактор набуває властивостей корупціогенності у випадку, коли витрати місцевого бюджету, які спрямовуються на фінансування не властивих ОМС функцій та/або об'єкти, які не перебувають у комунальній власності територіальної громади, та внаслідок цього потенційно створюють передумови для вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень.

4.2. Індикаторами цього корупціогенного фактора є такі:

- 1) передбачення у проєкті про місцевий бюджет витрат на об'єкти, які не

- перебувають у власності або управлінні територіальної громади;
- 2) закладення як статті витрат проєкта про місцевий бюджет фінансування органів, установ та організацій, які не перебувають у сфері управління міської ради;
 - 3) використання бюджетних коштів на фінансування функцій, що не властиві органам місцевого самоврядування (наприклад, здійснення правосуддя; фінансове забезпечення органів правопорядку тощо).

4.3. Способи усунення або мінімізації корупціогенного фактора:

- 1) виключення з проєкта рішення про місцевий бюджет витрат на об'єкти, які не перебувають у власності або управлінні територіальної громади;
- 2) виключення з проєкта рішення про місцевий бюджет витрат проєкта про місцевий бюджет фінансування органів, установ та організацій, які не перебувають у сфері управління міської ради;
- 3) виключення з проєкта рішення про місцевий бюджет витрат на фінансування функцій, що не властиві органам місцевого самоврядування.

5. Ігнорування (неефективне використання) механізмів внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту при розпорядженні бюджетними коштами.

5.1. Цей корупціогенний фактор набуває своїх властивостей у випадках відсутності уповноважених структурних підрозділів (посадових осіб) на здійснення внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту, неефективне використання наданих законом повноважень, неврахування висновків таких суб'єктів, що потенційно може призвести до вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення.

5.2. Індикаторами такого корупціогенного фактора є:

- 1) відсутність у структурі та штатному розписі виконавчих органів міської ради структурного підрозділу (посадових осіб), на яких відповідно до бюджетного законодавства покладено повноваження здійснення внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту;
- 2) відсутність розроблених та затверджених внутрішніх документів, які регламентують процес здійснення внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту;
- 3) неефективне використання уповноваженим структурним підрозділом (посадовими особами) повноважень щодо внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту, про що можуть свідчити відсутність інформації, рекомендацій чи висновків за результатами проведеної роботи.

5.3. Способи усунення або мінімізації корупціогенного фактора:

- 1) введення до структури та штатного розпису виконавчих органів міської ради структурного підрозділу (посадових осіб), на яких відповідно до бюджетного законодавства покладено повноваження здійснення внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту;
- 2) розроблення та затвердження внутрішніх документів, які регламентують процес здійснення внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту;
- 3) активізація роботи уповноваженого структурного підрозділу (посадових осіб) щодо внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту.

**Розділ VIII.
Інші корупціогенні фактори**

Технічні недоліки не є корупціогенними факторами, оскільки їх наявність не завжди зумовлена недоліками конкретної норми чи сукупності норм проекту. Водночас, такі недоліки, які не містять усіх ознак корупціогенних факторів, але через їх наявність сприяють виникненню корупційних ризиків, прирівнюються до корупціогенних факторів і підлягають встановленню та усуненню. Такі недоліки найчастіше мають вигляд техніко-юридичних вад проекту.

До інших корупціогенних факторів належать:

- 1) юридична колізія;
- 2) прогалина;
- 3) необґрунтоване використання оціночних понять;
- 4) недотримання інших правил нормопроектувальної техніки.

1. Юридична колізія.

1.1. Юридична колізія - це розбіжність (зокрема, суперечність) між нормами права, які закріплені в законодавстві та регулюють одні й ті ж суспільні відносини.

1.2. Видами юридичної колізії є:

- 1) колізія між нормами нормативно-правових актів ОМС (внутрішня колізія).

Індикатори такої колізії:

- формальна неузгодженість (суперечність) всередині однієї норми проекту;
- формальна неузгодженість (суперечність) між різними нормами одного проекту.

- 2) колізія між проектом та чинним законодавством (зовнішня колізія).

Індикатори такої колізії:

- формальна неузгодженість (суперечність) між нормами проекту та нормами чинного законодавства;
- невідповідність положенням Конституції, чинними міжнародними зобов'язанням та договорам, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, законам України та підзаконним нормативно-правовим актам;

- 3) колізія між нормами проекту та антикорупційним законодавством, що має місце у випадку невідповідності положень проекту існуючим стандартам у сфері запобігання корупції, якщо такий проект суперечить міжнародним та/або внутрішнім актам антикорупційного законодавства, що здатне ускладнити реалізацію передбачених чинним законодавством заходів із запобігання корупції.

1.3. Способи усунення або мінімізації колізії:

- 1) внесення змін до статті проекту чи її частини, яка, у сукупності з іншою нормою (нормами), утворює колізію;
- 2) виключення із проекту статті чи її частини, яка, у сукупності з іншою нормою (нормами), утворює колізію;
- 3) закріплення у проекті змін, які пропонується внести до інших нормативно-правових актів ОМС, з метою уникнення суперечностей;
- 4) передбачення у проекті нової норми (норм), які усувають виявлену колізію.
- 5) приведення положень проекту у відповідність Конституції, чинним міжнародними зобов'язанням та договорам, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України;

- б) приведення у відповідність норм проєкта актам антикорупційного законодавства.

3. Прогалина.

3.1. Прогалиною є повна або часткова відсутність регламентації певних суспільних відносин, що перебувають у сфері правового регулювання нормативно-правових актів ОМС, крім випадку, коли прогалина закладена на рівні нормативно-правових актів вищої юридичної сили, а повноважень ОМС недостатньо для її врегулювання.

Відсутність приписів щодо тих відносин, які знаходяться поза сферою правового регулювання відповідного проєкта не є недоліком.

3.2. Індикаторами прогалини є:

- 1) неврегульованість нормами проєкта суспільних відносин, що перебувають у сфері його правового регулювання і потребують юридичного вирішення, якщо вказані відносини не врегульовані чинним законодавством або нормативно-правовими актами ОМС;
- 2) відсутність у положеннях проєкта пропозицій внесення змін до чинних нормативно-правових актів ОМС або прийняття нових у зв'язку із набранням чинності таким проєктом;

3.3. Способи усунення або мінімізації прогалини:

- 1) врегулювання у нормах законопроєкту суспільних відносин, які потребують юридичного вирішення;
- 2) закріплення у законопроєкті пропозицій внесення змін до чинного законодавства або прийняття нових законодавчих актів у зв'язку із набранням чинності законопроєкта.

4. Необґрунтоване використання оціночних понять.

4.1. Використання оціночних понять визнається необґрунтованим у випадках, коли їх використання у нормах проєкта не є виправданим або коли таке поняття можливо замінити конкретно визначеним.

4.2. Індикатори оціночних понять є:

- 1) використання слів та словосполучень на кшталт «тощо», «тому подібне», «може», «має право», «за власної ініціативи», «дбає», «забезпечує», «сприяє», «допомагає» та інших мовних неоднозначностей, що призводить до їх довільного тлумачення та самостійного наповнення змістом суб'єктом правозастосування;
- 2) використання термінів без їх конкретного визначення та/або визначення їх головних ознак;

4.3. Способи усунення або мінімізації необґрунтованого використання оціночних понять:

- 1) виключення слів, словосполучень та інших мовних неоднозначностей, що призводить до їх довільного тлумачення та самостійного наповнення змістом суб'єктом правозастосування;
- 2) надання конкретного визначення термінам та/або визначення їх головних ознак.

5. Недотримання інших правил нормопроектувальної техніки.

5.1. Недотримання інших правил нормопроектувальної техніки є корупціогенним фактором, у разі якщо це сприяє виникненню корупційних ризиків.

5.2. Індикаторами недотримання інших правил нормопроектувальної техніки є, зокрема (але не виключно), наступні:

- 1) порушення визначення структури нормативно-правового акту ОМС;
- 2) порушення правил та/або прийомів викладення нормативних положень, поєднане з порушенням вимог уніфікації термінології і мовного оформлення;
- 3) порушення логіки послідовності викладення змісту нормативно-правового акта;
- 4) відсутність взаємозв'язку між нормами акта;
- 5) незрозумілість (неясність) текстового наповнення проєкта нормативно-правового акта.

5.3. Способи усунення або мінімізації недотримання інших правил нормопроектувальної техніки:

- 1) дотримання процедури розроблення проєкта та/або правильне визначення його структури;
- 2) дотримання правил та прийомів викладення нормативних положень, а також застосування уніфікації термінології і мовного оформлення;
- 3) застосування правил логіки щодо послідовності викладення змісту проєкта;
- 4) побудова функціонального та змістовного взаємозв'язку між нормами проєкта;
- 5) застосування простих речей, застосування правил пунктуації та орфографії при формулюванні правових норм.

ЧЕК-ЛИСТ

проведення антикорупційної експертизи проектів нормативно-правових

№	Корупціогенні фактори (фактори визнаються корупціогенними, якщо вони можуть сприяти вчиненню корупційних правопорушень або правопорушень, пов'язаних з корупцією)	Підтвердження
1.	<i>Корупціогенні фактори, які вказують на неправильне визначення повноважень суб'єктів правозастосування</i>	Так _____ Ні _____
1.1.	надмірні дискреційні повноваження	Так _____ Ні _____
1.2.	дублювання повноважень	Так _____ Ні _____
1.3.	регулювання питань місцевого значення актами неналежного суб'єкта нормотворення	Так _____ Ні _____
1.4.	необґрунтоване делегування повноважень	Так _____ Ні _____
1.5.	відсутність чи недосконалість процедури вирішення конфлікту інтересів;	Так _____ Ні _____
1.6.	необґрунтоване регулювання питань місцевого значення	Так _____ Ні _____
1.7.	нечітке визначення завдань, форм та відповідальності владного суб'єкта	Так _____ Ні _____
2.	<i>Корупціогенні фактори, які вказують на недоліки публічних процедур</i>	Так _____ Ні _____
2.1.	нечітка регламентація прав, обов'язків та відповідальності юридичних та фізичних осіб під час здійснення публічних процедур	Так _____ Ні _____
2.2.	створення надмірних обтяжень чи штучних перешкод для отримувачів адміністративних послуг або сервісів ОМС	Так _____ Ні _____

2.3.	дискримінація або надання необґрунтованих привілеїв (фаворитизм) при здійсненні публічних процедур	Так _____ Ні _____
3.	<i>Корупціогенні фактори у сфері регулювання внутрішньої діяльності ОМС</i>	Так _____ Ні _____
3.1.	недотримання принципу прозорості та відкритості у діяльності суб'єкта правозастосування	Так _____ Ні _____
3.2.	відсутність чи недоліки процедур добору (конкурсу) на керівні посади у відповідному суб'єкті правозастосування	Так _____ Ні _____
3.3.	недоліки регулювання підстав і процедури звільнення з керівних посад у відповідному суб'єкті правозастосування	Так _____ Ні _____
4.	<i>Корупціогенні фактори у сфері регулювання бюджетних правовідносин</i>	Так _____ Ні _____
4.1.	недотримання порядку формування місцевого бюджету	Так _____ Ні _____
4.2.	ігнорування (неефективне використання) механізмів публічних процедур під час бюджетного процесу	Так _____ Ні _____
4.3.	закладення в проєкт рішення про місцевий бюджет статті витрат на функції, не властиві ОМС, та/або об'єкти, які не перебувають у власності територіальної громади	Так _____ Ні _____
4.4.	ігнорування (неефективне використання) механізмів внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту при розпорядженні бюджетними коштами	Так _____ Ні _____
5.	<i>Інші корупціогенні фактори</i>	Так _____ Ні _____
5.1.	юридична колізія	Так _____ Ні _____
5.2.	прогалина	Так _____ Ні _____
5.3.	необґрунтоване використання оціночних понять	Так _____ Ні _____
5.4.	недотримання інших правил нормопроектувальної техніки	Так _____ Ні _____